

Virksomhedsøkonomi A – Hhx
Vejledning / Råd og vink
Afdelingen for gymnasiale uddannelser 2014

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og den udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse. Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
1. Identitet og formål	2
1.1 Identitet	2
1.2 Formål	2
2. Faglige mål og fagligt indhold	3
2.1 Faglige mål	3
2.2. Kernestof	7
2.3 Supplerende stof	13
3. Tilrettelæggelse	13
3.1 Didaktiske principper	13
3.2 Arbejdsformer	14
3.3 It	15
3.4 Samspil med andre fag	15
4. Evaluering	15
4.1 Løbende evaluering	15
4.2 Prøveformer	16
4.3 Bedømmelseskriterier	16
Bilag 1 Karakterbeskrivelse	20

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Den økonomiske videnskab kan opdeles i to hovedgrene, mikroøkonomi og makroøkonomi. Mikroøkonomi er den del af den økonomiske videnskab der beskæftiger sig med forbrugerne, virksomhederne, investorerne og andre agents økonomiske adfærd. Mikroøkonomi giver svar på hvorfor og hvordan disse økonomiske agenter tager økonomiske beslutninger. Makroøkonomi beskæftiger sig med fænomener for den samlede økonomi, f.eks. udviklinger i den samlede vækst i den nationale og internationale produktion, inflation og arbejdsløshed. Makroøkonomi giver anvisninger til bl.a. politikkerne omkring de økonomiske konsekvenser af politisk-økonomiske indgreb.

De erhvervsøkonomiske forskningsområder knytter sig til den del af den mikroøkonomisk teoridannelse, der vedrører virksomhederne. Af de erhvervsøkonomiske forskningsområder har der historisk set udviklet sig en række forskningsgrene. I begyndelsen af det forrige århundrede fremstod der fire klare forskningsområder: regnskab, afsætning, organisation og finansiering. Forskningsområdet erhvervsøkonomi er i dag præget af mange knopskydninger, først og fremmest styret af behovet for speciel viden om en virksomheds beslutninger og adfærd i en stadig mere kompleks og dynamisk verden.

Faget virksomhedsøkonomi i de gymnasiale uddannelser knytter sig til de grene i det erhvervsøkonomiske forskningsområde, der betegnes Management accounting: intern økonomisk styring, planlægning, kontrol og rapportering, Financial accounting: ekstern rapportering og analyse og Cost accounting: måling og rapportering af finansielle som ikke finansielle informationer relateret til anskaffelse og forbrug af ressourcer.

Fagets identitet er beskrevet i læreplanen som følger: *"Virksomhedsøkonomi er et samfundsvidenskabeligt fag. Faget giver viden om virksomhedens bæredygtighed i en markedsorienteret international økonomi. Faget beskæftiger sig med erhvervsvirksomhedens økonomiske beslutninger og adfærd i samspil med omverdenen."*

Overordnet beskæftiger faget sig med det økonomiske grundfænomen knaphed på ressourcer og virksomhedens bæredygtighed.

1.2 Formål

Det fremgår af de gymnasiale uddannelsers formål, at uddannelserne skal forberede eleverne til videregående uddannelse. Endvidere fremgår det af § 1 stk. 4: *Uddannelsen skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Eleverne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund, og til deres egen udvikling. Uddannelsen skal tillige udvikle elevernes kreative og innovative evner samt deres kritiske sans."*

Hhx-uddannelsen gennemføres med vægt på erhvervsrelaterede perspektiver. Hhx-uddannelsens studiekompetence givende sigte realiseres inden for virksomheds- og samfundsøkonomiske fagområder i kombination med fremmedsprog og andre almene fag. Uddannelsen skal udvikle elevernes evne til faglig fordybelse og deres forståelse af teoretisk viden som redskab for analyse af virkelighedsnære forhold.

Undervisningen i virksomhedsøkonomi kan tage medansvar her, dels gennem fagets dannende bidrag omkring økonomiforståelse og dels gennem fagets økonomiske analyser og vurderinger, hvor f.eks. samfundsmæssige, kulturelle og etiske aspekter inddrages.

Fagets formål er beskrevet i læreplanen som følger: ”Gennem undervisningen i virksomhedsøkonomi skal eleverne udvikle evnen til at forholde sig reflekterende til virksomheden, dens værdiskabelse og dens økonomiske handlemuligheder. Endvidere skal eleverne udvikle evnen til at analysere, vurdere og formidle virksomhedsøkonomiske problemstillinger gennem anvendelse af økonomisk teori i en virkelighedsnær og international kontekst.”

Fagets dannesperspektiv understreges af arbejdet med en række modeller og teorier, som giver eleverne mulighed for at forholde sig kritisk reflekterende over eget forhold til medmennesker, virksomhedens handlemuligheder og samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Fagets mål dækker det felt af kompetencer en virksomhedsøkonom må forventes at kunne udfordres på. I læreplanen er de faglige mål for det gymnasiale fag virksomhedsøkonomi A formuleret således:

Eleverne skal kunne:

1. *Afgøre, hvilke forhold, der har betydning for en virksomheds økonomi.*
2. *Identificere, formulere og behandle økonomiske udfordringer, der knytter sig til en virksomheds økonomiske forhold.*
3. *Anvende erhvervsøkonomisk teori på udvalgte økonomiske modeller og forklare modellernes forudsætninger og egenskaber.*
4. *Udarbejde et virksomhedsøkonomisk ræsonnement, herunder kunne forklare sammenhængen mellem en række virksomhedsøkonomiske forhold i en given kontekst.*
5. *Indsamle, bearbejde og præsentere informationer om en virksomheds økonomiske forhold og vurdere informationernes troværdighed og relevans.*
6. *Fortolke og udtrykke sig om virksomhedsøkonomiske forhold.*
7. *Udvælge og anvende relevante matematiske redskaber og it-værktøjer.*

1. *Afgøre, hvilke forhold, der har betydning for en virksomheds økonomi.*

Denne kompetence drejer sig om elevernes indsigtfulde parathed til at kunne skelne mellem *hvilke spørgsmål, der er væsentlige for en virksomheds økonomi*, og hvilke der ikke er, samt at vide hvornår de skal bringes i spil. Kompetencen handler endvidere om, selv at kunne *stille sådanne spørgsmål*, og at have blik for, hvilke typer af svar, der kan forventes i en given sammenhæng.

Dette er en grundlæggende ”økonomisk-kulturel” kompetence, som er af afgørende betydning for, at man kan forstå og tale om virksomhedsøkonomi og virksomhedens økonomiske problemstillinger.

ger. Den økonomiske tankegangskompetence er ligeledes helt basal for de andre økonomiske kompetencer – altså det helt fundamentale for økonomi.

Denne kompetence udfordres sjældent alene, men vil oftest udfordres i samspil med andre kompetencer.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Diskuter de virksomhedsøkonomiske problemstillinger, der beskrives i casen.

Oplæg: Oplægget til opgaven er en virksomhed, der har udviklet sig fra at producere bor til træindustrien til at producere alle former for bor. Virksomheden er presset på grund af nye konkurrenter, der også kan levere bor i høj kvalitet til lave priser. Virksomhedens egen løsning retter sig mod en forbedret logistik.

Besvarelse: Eleverne udviser tankegangskompetence, når de kan pege på hvilke logistiske problemstillinger, der beskrives i casen.

2. Identificere, formulere og behandle økonomiske udfordringer, der knytter sig til en virksomheds økonomiske forhold.

Denne kompetence består i elevens indsigtfulde parathed til dels at kunne *identificere og formulere* virksomhedsøkonomiske udfordringer (problemer), dels at kunne give svar på sådanne udfordringer. Det kan både dreje sig om svar af mere teoretisk art og svar rettet mod at opridse og prioritere hvilke handlingsalternativer der foreligger, egne såvel som andres.

Denne kompetence omfatter endvidere evnen til på et overordnet plan at kunne fastlægge, hvordan man vil nå et forudbestemt økonomisk mål. Det sker ved at opridse og *prioritere hvilke handlingsalternativer* der foreligger. Der kan eksempelvis være tale om strategier og økonomiske politikker.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Diskuter direktørens forslag om, at udbygger årsrapporten med en supplerende beretning om virksomhedens CSR aktiviteter.

Oplæg: Oplægget til opgaven er en virksomheds baggrund for og begrundelser for at udbygge årsrapporten med beskrivelser af virksomhedens CSR aktiviteter.

Besvarelse: Eleverne udviser kompetence, når de ud fra casen og sin faglige om CSR kan pege på fordele og ulemper ved at tilføje beskrivelser af virksomhedens CSR aktiviteter i årsberetningen.

3. Anvende erhvervsøkonomisk teori på udvalgte økonomiske modeller og forklare modellernes forudsætninger og egenskaber.

Denne kompetence består af elevernes indsigtfulde parathed til dels at kunne *anvende* foreliggende økonomiske modeller, herunder at kunne *analysere disse modellens grundlag og egenskaber*, og dels at kunne *opstille* økonomiske modeller.

Eleverne anvender modeller når de med udgangspunkt i en undren over virkelighedens økonomiske fænomener strukturerer og forenkler virkeligheden ved hjælp af økonomiske begreber.

Eleverne anvender ligeledes modeller når de afdækker, hvilke handlemuligheder, der er til rådighed i en given situation for at opnå et givet mål og simulere herpå. Dermed angiver de relevante handlemuligheders konsekvenser for opfyldelse af virksomhedens mål.

Denne kompetence adskiller sig fra problembehandlingskompetencen ved at levere en del af beslutningsgrundlaget til problembehandlingskompetencen. Der er således tale om to adskilte kompetencer, der er meget afhængige af hinanden, men ikke sådan, at den ene kompetence fordrer beherskelse af den anden. Man kan med andre ord være dygtig til at modellere, uden at man kan angive handlingsalternativer for de forskellige scenarier.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Vurder om Wilsons formel er anvendelig til optimering af virksomhedens ordrestørrelser for bor.

Oplæg: Oplægget til opgaven er økonomiske oplysninger omkring virksomhedens salg af bor.

Besvarelse: Eleverne bruger kompetencen, når de med udgangspunkt i modelforudsætningerne for Wilsons formel skal tage stilling til om disse er til stede i den konkrete situation.

4. Udarbejde et virksomhedsøkonomisk ræsonnement, herunder kunne forklare sammenhængen mellem en række virksomhedsøkonomiske forhold i en given kontekst.

Denne kompetence består i elevernes indsigtsfulde parathed til på den ene side at kunne følge og bedømme et økonomisk ræsonnement, herunder kunne vurdere sammenhængen mellem en række økonomiske forhold. På den anden side består kompetencen i at kunne gennemføre et økonomisk ræsonnement.

Et økonomisk ræsonnement defineres i denne sammenhæng som en kæde af begrundelser, der afdækker økonomiske sammenhænge.

Et ræsonnement er fornuftsbetonet (rationelt) og logisk i sin natur og kan netop af den grund ”angribes” fagligt, hvorved der opstår en faglig diskussion.

Et argument kan være fornuftigt og logisk, men er det ikke nødvendigvis. Et argument kan også være retorisk: personligt, subjektivt og er ikke nødvendigvis omfattet af sproglige faglige konventioner. Således er det vanskeligere at angribe et argument, der ikke baserer sig på ræsonnementer, da et sådan argument ikke nødvendigvis ”spiller på den økonomifaglige bane”.

Problembehandlingskompetencen indeholder dele af ræsonnementskompetencen, men adskiller sig ved at have et klart sigte. Hvor ræsonnementskompetence handler om årsag og virkning, så handler problembehandlingskompetencen om at kunne anvende viden om årsags/virkningssammenhænge til at kunne angive handlingsalternativer til opnåelse af et givet mål.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Forklar hvilke konsekvenser indførelse af sikkerhedslagre for bor vil have for den logistiske effektivitet.

Oplæg: Oplægget til opgaven er økonomiske oplysninger omkring virksomhedens produktion af bor og en oplysning om, at virksomheden overvejer at etablere egentlige sikkerhedslagre.

Besvarelse: Eleverne bruger kompetencen, når de med udgangspunkt i en beskrivelse af begrebet logistisk effektivitet argumenterer for, hvad der alt andet lige vil ske med leverings servicen og logistik omkostningerne.

5. Indsamle, bearbejde og præsentere informationer om en virksomheds økonomiske forhold og vurdere informationernes troværdighed og relevans.

Denne kompetence består i elevernes indsigtfulde parathed til dels at kunne *indsamle, udvælge og bearbejde* relevant datamateriale, dels at kunne *vurdere troværdigheden* af data og deres relevans i en given sammenhæng.

Kompetencen handler om at kunne overskue mulige datakilder såvel primære som sekundære til en given problemstilling, således at der kan foregå en kvalificeret indsamling og udvælgelse. Dernæst handler det om at bearbejde de indsamlede data ved at organisere og systematisere disse data.

Ved indsamling af data forstår man både selve indsamlingen af data, der eksisterer i forvejen (sekundære data) og det at fremstille data, der beskriver empirien, som ikke nødvendigvis foreligger. Her kan f.eks. være tale om interview undersøgelser eller observationer (primære data).

Der er i denne sammenhæng behov for at præcisere forskellen mellem data og information. Forskellen er, at de indsamlede data udgør et grundlag, som gennem udvælgelse og bearbejdning omdannes til informationer. Information skal således i denne sammenhæng forstås som bearbejdede data til brug i en given situation.

Indsamling af data → selektering af data → databearbejdning → information

Det handler om at kunne integrere og organisere ny information i en given sammenhæng. Det handler endvidere om at indsamle tilstrækkelige og valide data i relation til problemstillingen, samt om at kunne bruge information i kritisk tænkning og problemløsning.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Beregn nøgletal for virksomhedens rentabilitet og analyser udviklingen for 2005-2009

Oplæg: Henvisning til virksomhedens hjemmeside.

Besvarelse: Eleverne bruger kompetencen, når de indsamler og udvælger regnskabsoplysningerne til beregning af rentabilitetsnøgletal, og de giver svar på udviklingen af virksomhedens rentabilitet.

6. Fortolke og udtrykke sig om virksomhedsøkonomiske forhold.

Denne kompetence består i elevernes indsigtfulde parathed til dels at kunne *sætte sig ind i og fortolke* andres økonomiske udsagn og tekster, dels at kunne *udtrykke sig* på forskellige måder om økonomiske forhold over for forskellige kategorier af modtagere.

Kompetencen har både en udtryksside, hvor eleven er afsender af kommunikation, og en modtagende side, hvor eleven sætter sig ind i og fortolker andres økonomiske udsagn og tekster.

En hvilken som helst skriftlig eller mundtlig fremstilling af en økonomisk aktivitet er et eksempel på udtrykssiden af kommunikationskompetencen. F. eks. falder det at gøre rede for et økonomisk ræsonnement inden for denne. På samme måde vil afkodningen og fortolkningen af økonomiske fremstillinger, f. eks. i en lærebog eller foredrag, være et eksempel på den modtagende side af kommunikationskompetencen.

Også evnen til at indgå i diskussioner med andre om økonomiske emner kræver kommunikationskompetence.

Denne kompetence overlapper tankegangskompetencen, men ved kommunikationskompetencen fokuserer man på de kommunikationsmæssige kvaliteter, mens tankegangskompetence drejer sig om faglighed og det at kunne skelne mellem økonomiske tankegange og andre genrer.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Diskuter direktørens forslag om investering i dyre miljørigtige biler til virksomhedens sælgere.

Oplæg: Oplægget er to investeringskalkuler, og direktørens argumenter for alligevel at vælge den mindst rentable løsning.

Besvarelse: Eleverne bruger kompetencen, når de peger på fordele og ulemper ved at vælge en løsning, som rent økonomisk og på kort sigt ikke er rentabel.

7. Udvælge og anvende relevante matematiske redskaber og it-værktøjer.

Denne kompetence består i elevernes indsigtfulde parathed til dels at kunne *udvælge og anvende* relevante redskaber i forbindelse med vurderinger af økonomiske forhold, dels at kunne *reflektere* over både egen og andres udvælgelse og anvendelse af redskaber.

Kompetencen kræver et kendskab til eksistensen af - og egenskaberne ved - diverse former for redskaber og her specielt software til håndtering af økonomiske data. Dernæst kræver kompetencen, at man kan vurdere redskabernes muligheder og begrænsninger i forskellige situationer, samt at man er i stand til, på reflekteret vis, at betjene sig af sådanne redskaber.

Det er en integreret del af fagligheden at kunne vurdere troværdigheden ved en give datafangst, databehandling og præsentation af økonomiske data, afhængigt af den valgte teknologi.

Eksempel på opgave, der udfordrer kompetencen.

Opgave: Diskuter regnearksmodellens egnethed til beregning af den optimale ordrestørrelse sammenlignet med den matematiske formel.

Oplæg: Oplægget til eleverne er et regneark med en tabelmodel til løsning af den optimale ordrestørrelse og den matematiske formel til beregning af den optimale ordrestørrelse.

Besvarelse: Eleverne bruger kompetencen, når de skal pege på fordele og ulemper ved tabelmodellen sammenlignet med den matematiske model.

2.2. Kernestof

Kernestoffet til virksomhedsøkonomi niveau A er:

1. Virksomhed og samfund.

Virksomheden i en markedsøkonomi; virksomhedens forskellige livsfaser; opstart af virksomhed; virksomheden i vækstfasen; virksomheden i modningsfasen.

2. Virksomhedens strategi.

Rammer for virksomhedens udvikling; virksomhedens eksterne forhold; virksomhedens interne forhold; opsamling på den strategiske analyse; strategisk intention; strategiudvikling og implementering; strategisk forretningsudvikling.

3. Økonomiske informationer om virksomheden.

Bæredygtig virksomhed; internt regnskab; eksternt regnskab; ikke-finansiell rapportering.

4. Økonomisk analyse af virksomheden

Nøgletal til analyseformål; analyse af virksomhedens finansielle regnskab

5. Økonomiske beslutninger i virksomheden.

Økonomiske beslutninger; prisfastsættelse; udnyttelse af knap kapacitet; investering; logistik.

6. Planer, budgetter og kontrol i virksomheden

Planlægning og budgetlægning, budgettering og kontrol

1. Virksomhed og samfund

Virksomheden i en markedsøkonomi omfatter begrebet markedsøkonomi, herunder udbuds og efterspørgselsmodellen. Virksomhedernes rolle som en del af det økonomiske kredsløb. Udviklingen i erhvervsstrukturen.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for forhold, der kendetegner en markedsøkonomi, forklare virksomheders adfærd i en markedsøkonomi, samt analysere og diskutere udviklinger i erhvervsstrukturen.

Virksomhedens forskellige livsfaser omfatter livscyklusmodellen. Startfasen, vækstfasen og modningsfasen. Virksomhedens muligheder og behov for styring i de enkelte faser.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for virksomhedens livsfaser, forklare virksomhedens styringsbehov i de enkelte faser, samt analysere og vurdere, hvor en virksomhed befinder sig i en livscyklus.

Opstart af virksomhed begrebet iværksætter. Forhold i samfundet og kulturen der har betydning for iværksætterens lyst til at starte egen virksomhed.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet iværksætter, analysere og diskutere, hvordan forhold i samfundet og dets kultur har betydning for iværksætterens lyst til at starte egen virksomhed.

Virksomheden i vækstfasen omfatter begrebet en vækstvirksomhed. Eksterne og interne forhold der er befordrende for virksomhedens vækst. Vækstvirksomheder og deres betydning for udviklingen i samfundet.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for, hvad der kendetegner en vækstvirksomhed, redegøre for interne og eksterne forhold, der er befordrende for virksomhedens vækst, samt diskutere baggrundene for en virksomheds hidtidige vækst samt eksterne og interne muligheder for fremtidig vækst.

Virksomheden i modningsfasen omfatter den modne virksomhed. Fra vækst til modning igennem formalisering og strukturering af virksomheden.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for, hvad der kendetegner den modne virksomhed, diskutere og vurdere, hvordan modne virksomheds strukturer og formaliseringer både kan være en styrke og en svaghed for virksomhedens udviklingsmuligheder.

2. Virksomhedens strategi

Rammerne for virksomhedens udvikling omfatter begrebet strategi, herunder typer af strategier og deres formål. Det strategiske arbejde med udgangspunkt i en analyse af interne og eksterne forhold, opstilling af SWOT, formulering af de strategiske intentioner, mål og behov for udvikling.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet strategi, redegøre for den strategiske analyses formål og indhold samt vurdere, hvordan analysens formål påvirker indholdet og gennemførelsen af analysen.

Virksomhedens eksterne forhold omfatter virksomhedens omgivelser og forhold som har betydning for virksomheden. PESTEL modellen, Porters Five Forces, Porters generiske strategier, Boston modellen.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for modeller til analyse af virksomhedens eksterne forhold på samfunds og brancheniveau, udarbejde en ekstern analyse for en virksomhed på samfunds og brancheniveau, samt vurdere hvilke eksterne forhold, der har betydning for en virksomheds udviklingsmuligheder.

Virksomhedens interne forhold omfatter virksomhedens interne forhold, som har betydning for virksomheden. Værdikæden, Ansoff's vækstmatrice.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for modeller til analyse af virksomhedens interne forhold, udarbejde en intern analyse for en virksomhed, samt vurdere hvilke interne forhold, der har betydning for en virksomheds udviklingsmuligheder.

Opsamling på den strategiske analyse omfatter SWOT analysen og dens funktion som strukturerings- og sammenkædnings redskab for den strategiske analyse.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for SWOT analysens indhold og formål, udarbejde en SWOT analyse med udgangspunkt i en analyse af de interne og eksterne forhold, samt diskutere og vurdere virksomhedens udviklingsbehov med udgangspunkt i en SWOT analyse.

Strategisk intention omfatter begreberne vision, mission og værdier. Formål og funktion i virksomheden.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begreberne vision, mission og værdier samt deres formål og funktion i virksomheden, samt diskutere og vurdere en virksomheds vision, mission og værdier, herunder hvordan de kan tænkes at påvirke virksomhedens strategi.

Strategiudvikling og implementering omfatter begrebet strategiudvikling i nystartede og etablerede virksomheder. Forretningsplan og KFS modellen.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet strategiudvikling, udarbejde en forretningsplan, samt diskutere og vurdere kritiske succesfaktorer for forretningsplanens implementering.

3. Økonomiske informationer om virksomheden

Bæredygtig virksomhed omfatter begrebet en bæredygtig virksomhed samt begreberne shareholder og stakeholder. Virksomhedens bæredygtighed beskrevet ud fra en interessentmodel. Virksomheder der på forskellig vis arbejder på at skabe værdier i overensstemmelse med de bæredygtighedskrav der stilles fra virksomhedens nær og fjernmiljø.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for, hvad der kendetegner en bæredygtig virksomhed og de interesser, som specielt knytter sig til shareholders henholdsvis stakeholders, forklare hvilke forhold, der set fra interessenternes synsvinkel har betydning for en given virksomheds bæredygtighed, samt diskutere en virksomheds bæredygtighed set fra såvel en shareholders som en stakeholders synsvinkel.

Internt regnskab omfatter virksomhedens finansielle rapportering til brug for økonomistyringen. Virksomhedens registreringssystem. Virksomhedens økonomisystem som kilde for økonomiske informationer.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet finansiell rapportering og ledelsens behov for finansiell information, redegøre for virksomhedens registreringssystem, herunder kontoplanens opbygning, begreberne indtægter, omkostninger, aktiver og passiver og det samlede regnskabsforløb, opstille resultatopgørelse efter bidragsmetoden samt balance med egenkapital for en enkeltmandsvirksomhed og et selskab ud fra en færdig saldobalance, samt diskutere og vurdere ledelsens behov for finansiell information om virksomheden, og hvilke krav det stiller til virksomhedens økonomisystem.

Eksternt regnskab omfatter virksomhedens finansielle rapportering til brug for eksterne interessenter. Årsrapportens indhold. Centrale lovregler og standarder af betydning for årsrapporten.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet finansiell rapportering og interessenternes behov for finansiell information, redegøre for årsrapportens indhold, herunder formålet med de enkelte bestanddele, redegøre for centrale lovregler af betydning for årsrapporten, opstille artsopdelt og funktionsopdelt resultatopgørelse og balance uden noter ud fra en færdig saldobalance, redegøre for en virksomheds pengestrøm med likviditetsvirkning fra drift, investering og finansiering, samt forklare væsentlige sammenhænge mellem resultatopgørelse, pengestrøm og balance med udgangspunkt i en virksomheds årsrapport.

Ikke finansiell rapportering virksomhedens ikke finansielle rapportering til brug for eksterne interessenter. Den ikke finansielle rapporterings indhold, ud fra Asbridge modellen for virksomhedens CSR aktiviteter. Centrale lovregler og frivillige ordninger, herunder FN's Global Compact.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet ikke finansiell rapportering, redegøre for Asbridge modellens indhold, herunder formålet med de enkelte bestanddele, redegøre for centrale love og frivillige ordninger omkring virksomhedens ikke finansielle rapportering, samt diskutere og vurdere forskellige interessenters særlige behov for

ikke finansiell information fra virksomheden, og hvilke krav det kan stille til virksomhedens informationsberedskab.

4. Økonomisk analyse af virksomheden

Nøgletal til analyseformål omfatter begrebet nøgletal og deres anvendelse til analyse af produktivitet og effektivitet. Nøgletallenes validitet.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet nøgletal, udarbejde nøgletal til beskrivelse af produktivitet og effektivitet, samt diskutere og vurdere nøgletals anvendelsesværdi og validitet.

Analyse af virksomhedens finansielle regnskab omfatter begrebet regnskabsanalyse. Analysen af det finansielle regnskab ud fra anerkendte standarder for finansielle nøgletal.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet regnskabsanalyse, herunder analysens formål, indhold og anerkendte standarder for finansielle nøgletal, udarbejde nøgletal til beskrivelse af rentabilitet, indtjeningsevne, likviditet, soliditet, samt analysere og vurdere en virksomheds finansielle situation.

5. Økonomiske beslutninger i virksomheden

Økonomiske beslutninger omfatter virksomhedens mange typer for økonomiske beslutninger. Den økonomiske beslutningsmodel. Beslutningskriterier og usikkerhed. De optimale beslutninger ud fra et rent økonomisk hensyn. Undersøgelsesmetoder, der kan være med til at sikre, at virksomheden tager de bedst mulige beslutninger. Andre hensyn, der kan have betydning for virksomhedens beslutninger.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for virksomhedens mange typer for økonomiske beslutninger, redegøre for begrebet en beslutning, beslutningskriterier og usikkerhed, samt diskutere og vurdere en beslutning og dets beslutningsgrundlag, herunder beslutningskriterierne og beslutningens usikkerhed.

Prisfastsættelse omfatter begreberne pris og priselasticitet. Kalkulation af en vares kostpris efter bidragsmetoden og salgsprisen. Prisfastsættelse på et monopolistisk konkurrencemarked. Forholdet mellem salgspris, afsætning, omsætning, dækningsbidrag og fortjeneste. Nulpunkter under forudsætning af en given salgspris. Grænsebetrægtninger, grænseomkostninger, grænseomsætning og grænsebidrag. Differensbetrægtninger, differensomkostninger, differensomsætning og differensbidrag.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet pris og priselasticitet, udarbejde en kalkulation af en vares kostpris efter bidragsmetoden og salgsprisen, forklare sammenhængen mellem valg af salgspris, afsætning, omsætning, omkostninger og dækningsbidrag, grafisk, matematisk og ved hjælp af en tabel, forklare sammenhænge mellem valg af salgspris, afsætning, omsætning, grænseomkostninger og grænseomsætning og priselasticitet ved hjælp af grafer, udarbejde en prisoptimering under monopolistisk konkurrence, samt udarbejde en nulpunktsanalyse under forudsætning af en given pris.

Udnyttelse af knap kapacitet omfatter begrebet knap kapacitet og økonomiske metoder til at optimere kapacitetsudnyttelsen i en virksomhed. Udnyttelse af knap kapacitet når der kun er en knap faktor og en fast salgspris. Udnyttelse af knap kapacitet når der er flere knappe kapaciteter ved hjælp af lineær programmering. Muligheden for på kort sigt at udvide kapaciteten.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begrebet knap kapacitet, og forskellige metoder til at optimere kapacitetsudnyttelsen i en virksomhed, udarbejde lineær optimering ud fra givne forudsætninger om knappe kapaciteter og indtjeningsmuligheder, samt analysere og vurdere mulighederne for på kort sigt at udvide kapaciteten.

Investering omfatter begreberne investering og investeringens forudsætninger. Investeringens årsager. Opstilling af betalingsrækker for en investering. Beregning af en investerings kapitalværdi. Valg af investering med inddragelse af andre forhold af betydning for en beslutning om ny investering. Valg mellem flere investeringsmuligheder. Analyse af usikkerhed omkring en investering.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begreberne investering og investeringernes forudsætninger og årsager, opstille en betalingsrække, og ud fra kapitalværdimetoden vurdere om en investering er rentabel, vælge mellem flere investeringsalternativer ud fra kapitalværdimetoden, beregne de kritiske værdier for en investering, herunder intern rente, samt diskutere og vurdere forudsætningerne for valg af en investering, herunder ikke økonomiske forhold.

Logistik omfatter begreberne virksomhedens forsyningskæde og logistiksystem. Virksomhedens logistiske problemstillinger. Logistisk effektivitet og metoder til forbedring af den logistiske effektivitet. Optimering af indkøb ved hjælp af Wilsons formel, optimering af lagre ved hjælp af ABC analyse der har udgangspunkt i en 80/20 tænkning. Optimering af cyklustid, værdiskabende tid, gennemløbstid ved hjælp af MUDA. Optimering af transport i forbindelse med valg imellem egen transport og outsourcing til fremmed transportør.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begreberne forsyningskæde og logistiksystem, redegøre for de logistiske problemstillinger og valg en virksomhed kan være udfordret med, redegøre for begrebet logistisk effektivitet og metoder til styrkelse heraf, forklare Wilsons formel og modellen til valg af egen transport og outsourcing og deres forudsætninger, forklare, hvordan cyklustid, værdiskabende tid, gennemløbstid kan optimeres ved hjælp af MUDA, optimere indkøb og valg af transportform, matematisk, grafisk og i tabelform, forklare 80/20 tænkningen, udarbejde ABC-analyse, samt analysere og vurdere en virksomheds logistiske effektivitet.

6. Planer, budgetter og kontrol i virksomheden

Planlægning og budgetlægning omfatter begreberne planlægning og budgetplanlægning. Virksomhedens behov for planlægning af virksomhedens aktivitet, kapacitet og finansielle forhold, forkortet AKF modellen. Virksomhedens tilrettelæggelse af virksomhedens budgetlægning.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for begreberne planlægning, budgetplanlægning, redegøre for virksomhedens behov for planlægning på det strategiske, taktiske og operationelle niveau, redegøre for forskellige former for tilrettelæggelse af virksomhedens budgetlægning, samt diskutere og vurdere en virksomheds tilrettelæggelse af budgetplanlægningen.

Budgettering og kontrol omfatter totalbudgettet. Udarbejdelse af aktivitetsbudget, resultatbudget og likviditetsbudget. Budgetkontrol.

Elevernes kompetencer udfordres inden for dette kernestof ved at lade eleverne: Redegøre for totalbudgettets indhold og budgetkontrol,

- udarbejde et aktivitetsbudget, resultatbudget og likviditetsbudget efter ind og udbetalingsmodellen, udarbejde kontrol af absolutte og relative budgetafvigelser, samt diskutere og vurdere et budgets realisme og årsager til budgetafvigelser.

2.3 Supplerende stof

Det supplerende stof er beskrevet i læreplanen som følger: *"Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof belyser aktuelle problemstillinger omkring virksomheders bæredygtighed."*

Det supplerende stof skal udvælges, således at det sammen med kernestoffet medvirker til opfyldelsen af de faglige mål. Stoffet skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes horisont. Erfaringerne viser, at autentiske problemstillinger, hentet fra nyhedsmedierne eller virksomhedernes hjemmesider, virker motiverende og inspirerende for elevernes arbejde med faget.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

De didaktiske principper for faget er i læreplanen beskrevet som følger: *"De virksomhedsøkonomiske problemstillinger analyseres ud fra en helhedsorienteret synsvinkel. Det problembaserede undervisningsprincip har en central plads i tilrettelæggelsen af undervisningen. Gennem denne undervisning fremmes elevernes evne til at strukturere, formulere og formidle fagligt stof."*

De virksomhedsøkonomiske problemstillinger ansues fra virksomhedens synsvinkel. Individet og samfundet er interessenter i forhold til virksomhedens beslutninger og adfærd. Undervisningen i virksomhedsøkonomisk teori omfatter kvantitative og kvalitative modeller på det strategiske, taktiske og operative niveau."

Undervisning ud fra et problemorienteret princip karakteriseres ved at være tilrettelagt med udgangspunkt i de faglige problemstillinger, som disse optræder i deres helhed i virkeligheden. Endvidere karakteriseres undervisningen ved, at eleverne inddrages i formuleringerne af de faglige problemstillinger. Endelig er det karakteristisk, at behovet for undervisning i stoffet - teorierne - opstår i kraft af ønsket om at løse de formulerede problemer. Case-forløb og projektføløb er eksempler på undervisning, hvor det problemorienterede undervisningsprincip er integreret i forløbene.

Virksomhedsøkonomi arbejder med løsning af de økonomiske problemer set fra virksomhedens synsvinkel. Der arbejdes med beskrivelse af virksomhedernes økonomiske adfærd og med modeller, der beskriver økonomiske sammenhænge og giver anvisning på effektiv beslutningstagning. Det er grundlæggende for tilrettelæggelsen af undervisningen, at eleverne arbejder med såvel en sharehol-

der og en stakeholder tilgang i forståelsen af effektiv beslutningstagning på virksomhedens tre styringsniveauer.

3.2 Arbejdsformer

Det fremgår af læreplanen, at *”Undervisningen tilrettelægges med variation og progression i valget af arbejdsformer. Undervisningen omfatter arbejde med øvelser ud fra afgrænsede virksomhedsøkonomiske problemer med givne svarmuligheder, opgaver med afgrænsede problemer og flere svarmuligheder og cases med åbne problemstillinger og mange svarmuligheder.*

Undervisningen omfatter et projektforløb. Forløbet tilrettelægges med en høj grad af autenticitet, og således at elevernes evne til at diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst udvikles.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning. Eleverne skal udfordres i forhold til genre som registrerende tekster, undersøgende tekster, ræsonnerende tekster og vurderende tekster.”

Variation og progression

I virksomhedsøkonomi vil variationen i undervisningen omfatte forskellige arbejdsformer i det mundtlige og skriftlige arbejde med udgangspunkt i forskellige typer af faglige problemstillinger og forskellige grader af elevdeltagelse. Den faglige progression i undervisningen følger af, at de faglige problemstillinger udvides, at der arbejdes med flere genstandsfelter, og at konteksten bliver mere kompleks og virkelighedsnær. Den læringsmæssige progression følger af, at undervisningen tilrettelægges med stigende grad af elevstyring, med cases og projektforløb som eksempler på undervisningsforløb med høj grad af elevstyring.

Projektforløb

Undervisningen omfatter et projektforløb. *”Forløbet tilrettelægges med en høj grad af autenticitet, og således at elevernes evne til at diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst udvikles.”*

Der kan være tale om forløb i samarbejde med andre fag i studieretningen, forløb med fokus på virksomhedens økonomisystemer - ERP systemer, autentiske forløb i samarbejde med lokale virksomheder, forløb omkring European Business Games m.fl. Der er plads til kreativitet omkring form og indhold, det eneste krav er, at der foregår en systematisk læring.

Skriftligt arbejde

Det skriftlige arbejde har en central plads i den daglige undervisning. I forbindelse med det skriftlige arbejde er det vigtigt at bevidstgøre eleverne omkring fagets genre og de spørgeformer, som anvendes til at initiere disse. Det fremgår af læreplanen, at *”Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning. Eleverne skal udfordres i forhold til genre som registrerende tekster, undersøgende tekster, ræsonnerende tekster og vurderende tekster.”*

Det skriftlige arbejde i faget skal tilrettelægges under hensyn skriftlighedsbilaget (bilag 4) i hhx bekendtgørelsen og under hensyn til den plan skolen har fastlagt for det skriftlige arbejde.

3.3 It

Det fremgår af læreplanen, at *”Undervisningen tilrettelægges under hensyn til, at it indgår som fagligt og pædagogisk værktøj. I forbindelse med case og projektførelser skal eleverne have adgang til elektroniske kommunikationsplatforme og internettet.”*

Et regneark er et centralt værktøj i behandlingen af økonomiske data. Anvendelse af regneark giver en række didaktiske muligheder. Det er således muligt at, gennemføre simuleringer, gennemføre dataanalyse, udarbejde præsentationer og rapporter, bygge økonomiske modeller, anvende økonomiske modeller m.m.

Virtuelle læringsrum kan med fordel anvendes ved tilrettelæggelsen af dele af undervisningen i virksomhedsøkonomi og som supplement til undervisningen i undervisningslokalet. Det fremgår af hhx-bekendtgørelsen, at 25% af fagets uddannelsesetid kan anvendes til virtuel undervisning. Der kan være tale om anvendelse af computer-baserede læringsprodukter, anvendelse af virtuelle projektværktøjer, som knyttes til en gruppe i forbindelse med deres case- eller projektarbejde eller deciderede e-lærings forløb via f.eks. et conferencesystem. Det virtuelle læringsrum åbner for nye måden at lære på og giver større mulighed for at tilpasse undervisningen til den enkelte elevs læringsbehov og forudsætninger.

3.4 Samspil med andre fag

Det fremgår af læreplanen, at *”Dele af kernestoffet og det supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen. Når faget indgår i en studieretning sammen med samfundsvidenskabelige fag, skal der lægges vægt på samspil omkring økonomiske problemstillinger. Når faget indgår i en studieretning sammen med matematik, lægges der vægt på samspil omkring de virksomhedsøkonomiske modeller.”*

Ved samspil med andre fag flyttes fokus til en fælles problemstilling, som man ønsker at fordybe sig i. Fagene indgår med deres teori i den grad, de egner sig til at formulere løsninger på problemstillingerne eller i den grad, fagets teori egner sig til at forklare de fænomener, eleverne skal beskrive.

Erhvervs-case er et eksempel på et formaliseret samspil mellem fagene, primært afsætning og virksomhedsøkonomi. Her er et samspil mellem fagene med udgangspunkt i en række problemstillinger, som præsenteres via en autentisk beskrivelse af en virksomhed. Eleverne analyserer problemstillingerne, udpeger centrale problemstillinger og peger på løsning af disse. Fagernes teori indgår i arbejdet, i den grad eleverne vurderer disse er relevante for elevernes arbejde.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Det fremgår af læreplanen, *”Grundlaget for den løbende evaluering er de faglige mål. Gennem individuel vejledning og evaluering opnår eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen.”*

Den løbende evaluering skal dels måle elevens kompetencer i forhold til de faglige mål og dels forbedre undervisningen. Endvidere skal den løbende evaluering forholde sig generelt til elevens læ-

ringssituation, arbejdsindsats, arbejdsbyrde, undervisningens tilrettelæggelse, elevernes indflydelse, holdets arbejds måder og lærerens indsats.

4.2 Prøveformer

Det fremgår af læreplanen, at der afholdes en skriftlig og en mundtlig prøve. Eleverne kan komme til skriftlig prøve i virksomhedsøkonomi A.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er en centralt stillet opgave. Prøvens varighed er 4 timer.

Den mundtlige prøve

Skolen vælger for det enkelte hold én af følgende to prøveformer:

Prøveform a): Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale og et antal spørgsmål. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid. Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Hele prøvematerialet skal være til stede fra og med første eksaminand trækker sin opgave og skal dække de faglige mål bredt.

Prøveform b): Mundtlig prøve på grundlag eksaminandens projektførløb fra undervisningen og et ukendt tekstmateriale med et antal spørgsmål. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen er todelt. Den ene del består af eksaminandens præsentation af en selvvalgt problemstilling fra projektførløbet suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Anden del tager udgangspunkt i det ukendte tekstmateriale og former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem de to dele. Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Hele prøvematerialet skal være til stede fra og med første eksaminand trækker sin opgave og skal dække de faglige mål bredt.

4.3 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen af eksaminandens præstation ved den skriftlige og den mundtlige prøve vurderes det, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål. Ved både den skriftlige og den mundtlige prøve gives der én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering.”

Skriftlig prøve

Den skriftlige prøve udarbejdes på grundlag af centralt stillet og elektronisk baseret opgave. Den skriftlige prøve distribueres via et elektronisk medie. Brugergrænsefladen vil være Microsofts Explorer. Arbejdet med opgaven forudsætter adgang til Microsofts Office-pakke eller kontorpakker, der er kompatible hermed.

De skriftlige eksamensopgaver prøver eleverne i forhold til fagets mål og omfatter en række spørgsmål inden for kernestoffet. Spørgsmålene er bygget op omkring Biggs og Collis SOLO-taksonomi (Structure of the Observed Learning Outcome).

Det multi-strukturelle niveau

Opstille/beregne/udarbejde/optimere m.fl. – eleverne skal udføre en given behandling af virksomhedsøkonomiske data. Karakterisere – eleverne skal beskrive væsentlige kendsgerninger omkring en virksomhed og den økonomiske situation. Redegøre - eleverne skal give en samlet struktureret fremstilling af kendte virksomhedsøkonomiske forhold og problemstillinger.	<i>Eleverne skal fortage en behandling af virksomhedsøkonomiske data ved hjælp af fagets modeller. Problemstillingen er givet, modellen er kendt og opgaven er entydig, dog vil konteksten være ny.</i> <i>Eleverne skal med faglige termer beskrive, det der er særpræget ved en virksomhed, - en økonomisk situation eller andre virksomhedsøkonomiske forhold.</i> <i>Eleverne skal finde de væsentligste elementer i et virksomhedsøkonomisk materiale og præsentere disse i struktureret form, således at eleverne viser, at der er fortaget et valg af stoffet under hensyntagen til det stillede spørgsmål eller en given problemstilling. Redegørelse anvendes ofte ved begrebsafklarende spørgsmål, men også i forhold til afklaring af virksomhedsøkonomiske problemstillinger.</i>

Det relationelle niveau

Sammenligne – eleverne skal påvise ligheder og forskelle mellem undersøgte virksomhedsøkonomiske forhold. Forklare - eleverne skal med brug af faglige termer anskueliggøre et komplekst erhvervsøkonomisk forhold, en teori eller en model. Analysere -eleverne skal, ved hjælp af fagets metoder og modeller samt gennem undersøgelse og bearbejdning af virksomhedsøkonomisk information udarbejde en systematisk fremstilling af en virksomhedsøkonomisk problemstilling.	<i>Sammenligningen skal føre til en påvisning af ligheder og forskelle mellem de undersøgte virksomhedsøkonomiske forhold. Der er krav om struktur og prioritering, således at væsentligste forskelle/ligheder prioriteres.</i> <i>En forklaring knytter sig specifikt til et afgrænset forhold og kræver anvendelse af faglig sprogbrug. Forklaringens genstand skal være klart defineret, men høj grad af nuancering. Forklaringen er som udgangspunkt afdækkende i en ny sammenhæng, mens redegørelsen er strukturerende i en velkendt sammenhæng.</i> <i>Analysens formål er at anvende metoder, modeller og teori, som redskaber til at undersøge og afdække virksomhedsøkonomiske problemstillinger, det vil sige, at der er knyttet et "hvorfor" til analysen. I virksomhedsøkonomi vil en analyse ofte være opbygget af flere spørgsmål, hvor eleven i samme opgave skal beregne, redegøre for, sammenligne og forklare, - spørgsmål der samlet set udgør en analyse.</i>

Det udvidede abstrakte niveau

Diskutere – eleverne skal belyse en virksomhedsøkonomisk problemstilling ved at sætte forskellige synspunkter og argumenter op over for hinanden, som fortrinsvis er fagligt funderede. . Vurdere – eleverne skal ud fra faglige kriterier tage stilling til, hvordan undersøgte virksomhedsøkonomiske forhold må forventes at påvirke virksomhedens udvikling.	<i>Der vil være tale om at opstille argumenter og synspunkter op over for hinanden. En diskussion munder ikke nødvendigvis ud i en konklusion men har sin primære betydning via argumentationen og dennes kvalitet, det vil sige den interne logik/konsistens. Eleverne skal vise, at de kender forskel på at forholde sig sagligt og loyalt til et materiale og at forholde sig subjektivt til materialet. I en diskussion er eleverne ikke afskåret fra at fremsætte personlige synspunkter eller holdninger, men det skal ske som resultat af en belysning af synspunkter og argumenter. Herved kan eleverne bidrage med deres egne velbegrundede synspunkter og argumenter</i> <i>Vurderingen betoner de faglige kriterier i en stillingtagen til et virksomhedsøkonomisk forhold. Det er vigtigt, at eleven benytter fagets faglighed som en central del af vurderingen og derved legitimerer vurderingen og dens gyldighed. Vurderingens primære formål er ikke at tilkendegive synspunkter eller holdninger, men synspunkter eller holdninger kan komme til udtryk som resultat af en fagligt velbegrundet vurdering.</i>

De skriftlige prøver vil i øvrigt være opbygget med følgende struktur:

Case	En tekst, video eller lignende, der omhandler en eller flere økonomiske problemstillinger. Der vil være tale om et ikke bearbejdet materiale hentet fra en avis, fagtidsskrift, tv indslag eller lignende. Materialet er udvalgt specielt under hensyn til, at det skal fungere som kontekst i forhold til at prøve elevernes evner til at tænke med og i virksomhedsøkonomi.
Case spørgsmål	Spørgsmål, der er kendetegnet ved at anvende spørgeformer, hvor eleverne skal analysere, diskutere og vurdere. Der vil også forekomme spørgsmål, hvor eleverne skal sammenligne og forklare.
Virksomhedsøkonomiske data	Virksomhedsøkonomiske data præsenteret i et regneark. De virksomhedsøkonomiske data er konstruerede under hensyn til, at de skal fungere som kontekst i forhold til at prøve elevernes evner til at omgås sprog og redskaber i virksomhedsøkonomi.
Metode spørgsmål	Spørgsmål, der er kendetegnet ved at anvende spørgeformer, hvor eleverne skal beregne, redegøre, karakterisere. Der vil også forekomme spørgsmål, hvor eleverne skal sammenligne, analysere og forklare.

På virksomhedsøkonomi niveau A vil metodeopgaverne, der hvor det er relevant, være opstillet under hensyn til, at eleverne skal kunne vælge at løse opgaven matematisk.

Mundtlig prøve

Der kan vælges mellem to prøveformer. Hvilken af de to prøveformer, der vælges, bestemmes af

skolen. Der vælges samme eksamensform for en hel klasse/et helt hold, men der vælges ikke nødvendigvis den samme prøveform for samtlige klasser/samtliche hold på en skole.

Prøvemateriale prøveform a)

Der er tale om en mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale af passende omfang. Det ukendte tekstmateriale beskriver en begivenhed/situation for en virksomhed, hvor der rejses en eller flere problemstillinger. Konteksten skal være virkelighedsnær og kan have form af en mindre case, en artikel, uddrag af rapport eller notat fra/om en virksomhed eller uddata fra et økonomisystem. Materialet må gerne være autentisk, men kan også konstrueres med en virkelighedsnær kontekst. Materialet tilføjes en overskrift fra fagets kernestof.

Tekstmaterialet følges af et antal spørgsmål. Det første spørgsmål skal give eleven mulighed for selvstændigt at indlede eksaminationen og give mulighed for en bred tilgang til problemstillingerne. Spørgsmålene skal give god plads til elevens selvstændige analyser og vurderinger. Generelt skal prøvematerialet og de stillede spørgsmål have en bredde, der svarer til bredden i undervisningsbeskrivelsen. Prøvematerialet bør sendes sammen med undervisningsbeskrivelsen til censor senest 5 arbejdsdage før prøvens afholdelse.

Prøvemateriale prøveform a)

Den ene del afvikles i overensstemmelse med reglerne for prøveform a). Den anden del tager udgangspunkt i en præsentation af et emne eller en problemstilling fra elevens projektførelse. Eleven vælger selv, hvilken problemstilling eller hvilket emne der skal præsenteres. Præsentationen danner grundlag for en samtale og diskussion.

Bedømmelse

Karakteren fastsættes af censor og lærer i forening i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse. Karakteren meddeles efterfølgende eleven, gerne med en kort begrundelse.

Bilag 1 Karakterbeskrivelse

Karakter		Virksomhedsøkonomi, hhx, A, mundtlig
12	Gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.	Samtalen er udtømmende i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med få uvæsentlige mangler. Eleven kan med ingen eller få uvæsentlige mangler diskutere og flydende vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.
7	Gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.	Samtalen opfylder fagets mål med en del mangler. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med en del mangler. Eleven kan, med en del mangler, diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.
02	Gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.	Samtalen er den minimalt acceptable i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder på et acceptabelt minimum. Eleven kan, på et acceptabelt minimum, diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.

Karakter		Virksomhedsøkonomi, hhx, A, skriftlig
12	Gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.	Besvarelsen er udtømmende i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med få uvæsentlige mangler. Eleven kan med ingen eller få uvæsentlige mangler diskutere velstruktureret og flydende vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.
7	Gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.	Besvarelsen opfylder fagets mål med en del mangler. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder med en del mangler. Eleven kan, med en del mangler, diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.
02	Gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.	Besvarelsen er den minimalt acceptable i forhold til fagets mål. Eleven strukturerer, formidler fagligt stof, formulerer faglig argumentation og demonstrerer faglige færdigheder på et acceptabelt minimum. Eleven kan, på et acceptabelt minimum, diskutere og vurdere virksomhedsøkonomiske problemstillinger med anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær og international kontekst.

